

Het vierde thema raakt eveneens aan het hart van de ontmoeting tussen wetenschap en beleid: hoe kan bereikt worden dat bruikbare inzichten van wetenschappelijk onderzoek ook daadwerkelijk worden benut door het beleid? Welk nut heeft wetenschappelijk onderzoek eigenlijk? DEVROE benadrukt terecht dat beleidsrelevant onderzoek niet betekent dat de wetenschap uitsluitend pasklare handelingsrecepten (best practices) zou moeten leveren. Een wetenschappelijk onderzoek kan beleidsrelevant zijn doordat het een geheel andere kijk geeft op een bepaald beleidsprobleem. In plaats van een recept geeft een dergelijk onderzoek een waardevol nieuw inzicht. Na deze terechtte kanttekening gaat DEVROE uitvoerig in op de vraag hoe de impact van criminologisch onderzoek op het beleid gemeten kan worden. Zij formuleert een model voor een gebruikersonderzoek waar departementale onderzoekcentra hun voordeel mee kunnen doen. Ook doet zij een beroep op wetenschappelijke onderzoekers om meer aandacht te hebben voor het vertalen van onderzoeksresultaten naar de betrokken beleidsomgeving. Uit alles spreekt in dit hoofdstuk dat DEVROE vindt dat de ontmoeting tussen wetenschap en beleid niet bij een avontuurtje moet blijven, maar moet uitgroeien tot een bestendige relatie. Vandaar dat beide laatste hoofdstukken houtschoolschetsen bevatten van een Overlegplatform Justitie en Veiligheid en van een Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid.

DEVROE heeft een boek geschreven met een aanstekelijk enthousiasme. Zij raakt de grote fundamentele vragen aan over de relatie wetenschap en beleid, zonder een ideologisch bepaald standpunt in te nemen. Zij geeft ook hele concrete praktische wenken aan ieder die zich aan de ontmoeting wetenschap en beleid waagt. Maar het blijft voor mij een raadsel waarom de wetenschappelijk onderzoeker in Nederland het risico loopt doodgeknuffeld te worden door zijn beleidspartner, terwijl de ontmoeting in België door achterdocht dikwijls bij een vluchtig avontuurtje blijft.

Henk VAN DEN BUNT

K. DE MEESTER en O. VANACHTER, *Bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk*, Heule, UGA, 2003, 221 p.

Dit boek handelt over een onderdeel van de wetgeving inzake 'welzijn op het werk'. De bespreking ervan hoort op het eerste gezicht thuis in tijdschriften over arbeidsrecht, HRM, arbeidsgeneeskunde e.d. Het gaat nochtans om een materie die gezien kan worden in het perspectief van het forensisch welzijnswerk, het strafrecht en de criminologie, en die dus evenzeer in dit tijdschrift thuishoort.

Het is, voortgaande op de Welzijnswet van 4 augustus 1996, de bedoeling dat het welzijn van de werknemers wordt nagestreefd door maatregelen die betrekking hebben op de arbeidsveiligheid, de bescherming van de gezondheid, de psychosociale belasting veroorzaakt door het werk, de ergonomie, de arbeidshygiëne, de verfraaiing van de arbeidsplaatsen en de maatregelen inzake leefmilieu wat hun invloed op de vorige zes punten betreft. Ondertussen werd de wet enkele malen aangepast en uitgebreid. De laatste uitbreiding werd doorgevoerd met de Wet van 11 juni 2002. Hiermee beoogt de wetgever, nadat reeds bij vroegere wetswij-

zingen in die richting werd gegaan, op een gecoördineerde wijze te voorzien in bescherming tegen geweld, pesten en ongewenst seksueel gedrag op het werk (O.S.G.W.).

Aan de inhoud, de toelichting, de implementatie en de praktijkconsequenties van laatstgenoemde wet werd al heel wat juridische, arbeidssociologische en arbeidspsychologische literatuur besteed en er worden geregeld studie- en vormingsdagen aan gewijd. Het werk van ir. DE MEESTER, specialist in het veiligheids- en preventiebeleid, en van prof. VANACHTER, specialist in het arbeidsrecht, wil (dixit de achterflap) een leidraad zijn voor de lezer. Gezien de uitgebreidheid van de wetgeving, het wettelijk jargon, het geheel van gedifferentieerde realiteiten waarop de regels van toepassing (kunnen) zijn, is het zeker geen overbodige luxe dat de werkgever en de andere verantwoordelijken inzicht en knowhow worden bijgebracht in wat van hen wordt verwacht. Ook voor de werknemers en hun belangenbehartigers is het nuttig dat goed wordt uitgelegd wat de rechten en plichten terzake zijn. Naar inhoud en vorm zijn de auteurs daarin zeker geslaagd.

De bescherming van de werknemer tegen de bedoelde normoverschrijdende fenomenen wordt behandeld in 27 punten. Hierin kunnen de volgende vier onderdelen worden onderscheiden: een beknopte probleemstelling door een statistische schets van het voorkomen van de geregistreerde feiten in Europa en in België; een uiteenzetting van de wettelijke regels; de ontwikkeling van een beleid door de werkgever en de praktische aanpak in het bedrijf of de instelling; de voorstelling en bespreking van enkele praktijkgevallen voortkomend uit de rechtspraak. Het boek wordt afgesloten met nuttige adressen en met de relevante wetgeving *sensu lato*.

De cijfers uit het inleidende stuk geven weer dat vrouwen iets vaker het slachtoffer zijn dan mannen, dat meer fysiek geweld gepleegd door personen extern aan de onderneming wordt gerapporteerd dan geweld vanwege collega's en dat de geregistreerde percentages hoger liggen in Noord- dan in Zuid-Europa. Uit een Belgisch onderzoek van de UCL en de K.U.Leuven valt op dat hier te lande het aantal slachtoffers hoger is in de publieke dan in de private sector en dat naarmate de onderneming groter wordt, meer werknemers zich het slachtoffer van pesterijen voelen.

In het luik over de toelichting van de wetgeving wordt stilgestaan bij de begrippen die het materieel voorwerp uitmaken van de wet (de types van feiten), bij de hoofdrolspelers in de problematiek (werknemer, werkgever, preventieadviseur, vertrouwenspersoon) en bij de instrumenten en middelen voor de toepassing van de wetgeving (preventiebeleid, risicoanalyse, register over feiten van geweld op het werk, interne en externe diensten voor preventie en bescherming op het werk). Heel wat aandacht gaat naar de organisatie van het preventiebeleid, de opvang van slachtoffers, de procedures inzake detectie en afhandeling van de feiten en de rol en positie van de sleutelactoren in de organisatie en de verplichtingen van de werkgever. Waren 'welzijn' en 'veiligheid' in het werkmilieu aanvankelijk bij uitstek technopreventieve aangelegenheden, veelal ter hand genomen door ingenieurs, dan zien we dat met de recentere wetgeving figuren van een ander pluima-ge een rol gaan spelen, met name preventieadviseurs 'psychosociale aangelegen-

heden' en – wat het O.S.G.W. betreft – vertrouwenspersonen. Het is echter duidelijk dat met de invoering van de Wet van 11 juni 2002 de wetgever niet goed wist wat hij in de toekomst moet aanvangen met de vertrouwenspersonen. Verder hoeft nauwelijks gezegd dat vertrouwenspersonen en preventieadviseurs in een delicate positie kunnen verkeren, vooral ten aanzien van de werkgever. Vandaar dat terecht heel wat aandacht wordt besteed aan de wettelijke bescherming van die personen. In dit onderdeel gaan de auteurs – terecht – verder dan het louter uitleggen van de wet. Op een aantal punten is de wetgeving nogal abstract en is de vertaling naar de praktijk toe zeker niet evident. Daarom worden concrete voorbeelden gegeven en worden instrumenten of modellen van risicoanalyse en van de registratie van feiten van geweld voorgesteld.

Een volgend luik behandelt nog nadrukkelijker het 'hoe' van een psychosociaal (preventie)beleid en dit vanaf de analyse en de prioriteitenbepaling tot de evaluatie en de bijsturing. Het gaat hier niet meer, zoals in vorig luik, om de wetgeving in strikte zin, maar om voorstellingen over een concrete aanpak, aangevuld met een resem tips en voorbeelden.

Het laatste onderdeel geeft een aantal gevalsstudies weer. Gezien de wet bij de publicatie van het boek nog te recent was, gaat het echter niet om gevallen naar aanleiding van de wet, maar om gevallen waaruit blijkt welke houding in de rechtspraak vóór de wet werd aangenomen tegen fenomenen in de sfeer van geweld, pesten en O.S.G.W. Het gaat hier dan zowel om 'gewone' agressies, intimidaties en O.S.G.W., als om zelfmoord "als gevolg van werkomstandigheden" en om moord die al dan niet wordt erkend "als arbeidsongeval".

Is de globale regelgeving inzake het 'welzijn op het werk' zoals ze is vervat in de Wet van 4 augustus 1996 zeer ruim, dan is op zich de wetgeving inzake geweld, pesterijen en O.S.G.W. al indrukwekkend door haar consequenties voor de praktijk. Dé vraag is dan hoe het gesteld is met de toepassing. Is de werkgever er ondertussen al beter van geworden? Heeft de werkgever werk gemaakt van de implementatie, niet louter naar de letter, maar naar de geest? Is de invoering van regels en procedures gepaard gegaan met een positieve evolutie van de arbeidscultuur? Een andere bedenking betreft de aanzienlijke draagwijdte van 'geweld op het werk'. De wet bedoelt niet meer alleen 'intern' geweld, maar ook geweld gepleegd door personen van buiten de instelling of organisatie. Maar het luik van extern geweld is in de wetgeving niet of nauwelijks uitgewerkt. Het gaat hier nochtans om fenomenen (b.v. overvallen, aanrandingen...) waarvan de modus operandi, de daderkarakteristieken, de slachtofferervaringen en -gevolgen van een totaal andere orde zijn dan bij 'interne' agressies. Hier rijst de vraag naar de toepassing van de wet in beroepsdomeinen met een hoger risico (b.v. private bewakers, politie, ...) en op andere werknemers in de (semi-)openbare sfeer (b.v. baliepersoneel, maatschappelijk assistenten, werknemers in het openbaar vervoer...). De wet, de officiële toelichting bij de wet en de literatuur blijven hierover bijzonder karig. Nochtans moet terzake niet meer het 'warm water' worden uitgevonden. Een bedrijfsmodel voor een geïntegreerde slachtofferzorg in geval

van een overval werd al in 1993 beschreven.¹ Men kan zich trouwens afvragen of ooit werd overwogen om de ‘reguliere’ slachtofferzorg, i.c. de centra voor slachtofferhulp, in het plaatje van de psychosociale zorg voor werknemers in te passen.

Een boek als dit is een nuttige leidraad. De ietwat attente criminoloog zal nochtans op leemten stuiten, maar dat ligt eerder aan de wet dan aan de auteurs. Het was het werk nochtans ten goede gekomen mochten de auteurs, waar nodig in het boek, kritische kanttekeningen hebben geplaatst.

Stef CHRISTIAENSEN

VOOR RECENSIE AANGEBODEN BOEKEN

TERLOUW, A.B (ed.), *Zorgvuldige behandeling van asielverzoeken? Binnen 48 uur*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2003, 324 p.

VAN DIJCK, M., *Gedogen. Over vermogen en onvermogen tot handhaving van wet en recht*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2003, 495 p.

VAN DAELE, D. en VAN WELZENIS, I., *Actuele thema's uit het strafrecht en de criminologie*, Leuven, Universitaire Pers, 2003, 209 p.

WEYEMBERGH, A., *L'harmonisation des législations: condition de l'espace pénal européen et révélateur de ses tensions*, Brussel, Editions de l'Université de Bruxelles, 2004, 396 p.

1. P. ROBBRECHT, K. DECRAEMER en I. AERTSEN, “Nazorg. Slachtofferschap en mogelijkheden tot herstel. Omgaan met slachtoffers in de praktijk”, *Security. Beheersing van criminele risico's*, Diegem, Ced.Samson, 1993, Afd. 4.4, 11-66.